

BLOGI

Rakennetyöttömyyden pieneneminen laskisi työttömyyttä pysyvästi

Suomen talous | 13.08.2018 | Meri Obstbaum

KIRJOITTAJA

Meri Obstbaum
Johtokunnan
neuvonantaja

Rakennetyöttömyyden pieneneminen laskisi työttömyyttä pysyvästi

Työllisyystilanne on Suomessa viime aikoina parantunut ennakoituakin nopeammin ¹. Myös työttömyyden pieneneminen on viime kuukausina ollut erittäin nopeaa. Työttömyys onkin painunut jo rakenteellisen tasonsa alle, mikä on tyypillistä korkeasuhdanteessa.

Työttömyys voi silti alentua jatkossakin nopeasti, jos rakenteellista työttömyyttä onnistutaan pienentämään eli päästään kiinni "työttömyyden kovaan ytimeen". Viime aikojen tuottavuuskasvua hitaampi palkkakehitys sekä työttömyysturvaan ja työnhakuun tehdyt muutokset ovat voineet tehdä tilaa työttömyyden laskulle. Jos viimeaikaisessa työttömyyden laskussa ei sen sijaan ole kyse tällaisesta rakenteellisesta muutoksesta, on syytä varautua selvästi hitaampaan työttömyyden laskuun ja mahdollisiin palkkapaineisiin.

Työttömyysaste voi olla rakenteellista tasoaan pienempi

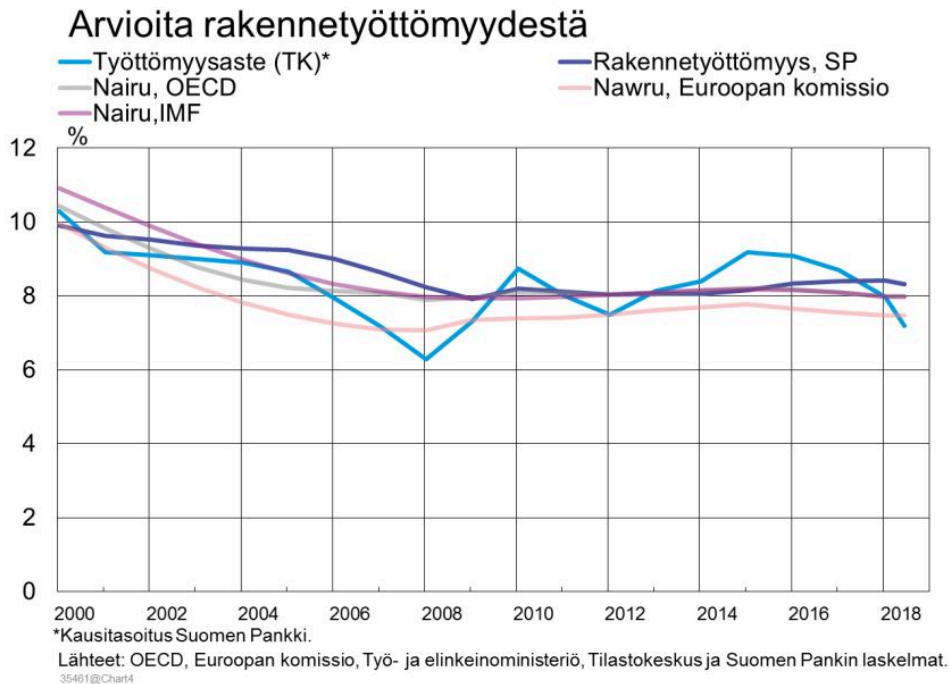
Työllisyystilanteen viimeaikainen nopea paraneminen ei ole ristiriidassa tällä hetkellä korkeaksi arvioidun rakennetyöttömyyden kanssa. Rakennetyöttömyys on arvio suhdannetilanteesta puhdistetusta työttömyysasteesta. Se kuvaa sitä tasoa, jolle työttömyys asettuisi suhdanteen tasaantumisen jälkeen.

Talusteoriaan perustuva rakennetyöttömyys (luonnollinen työttömyys, tasapainotyöttömyys) voi olla mitattua työttömyyttä pienempi tai suurempi. Rakennetyöttömyys jää tyypillisesti mitattua työttömyyttä suuremmaksi silloin, kun talous on korkeasuhdanteessa. Suomikin on siirtynyt nyt tällaiseen tilanteeseen. Tällä hetkellä korkeaksi arvioitu rakennetyöttömyys ei estä sitä, etteikö työttömyys voisi edelleen laskea pitkänkin aikaa. Rakennetyöttömyyden tason arviointiin

kehitetty välineet eivät kuitenkaan kerro siitä, kuinka kauan ja kuinka paljon työttömyydellä on vielä varaa laskea.²

Rakenteellinen työttömyys ei välttämättä olennaisesti muutu, vaikka tilastoitu työttömyys alenee. On sen sijaan mahdollista, että syntyy suurikin ns. negatiivinen työttömyyskuilu. Esimerkiksi Suomen Pankin rakennetyöttömyysmittarin mukaan³ mitattu työttömyys oli 2000-luvun alkupuolella finanssikriisiin asti rakenteellista tasoaan pienempi (kuvio). Kun työttömyys on rakenteellisen tasonsa alapuolella, työvoiman ylikysyntä voi synnyttää palkkapaineita ja hidastaa työttömyyden paranemista.

Kuvio 1.

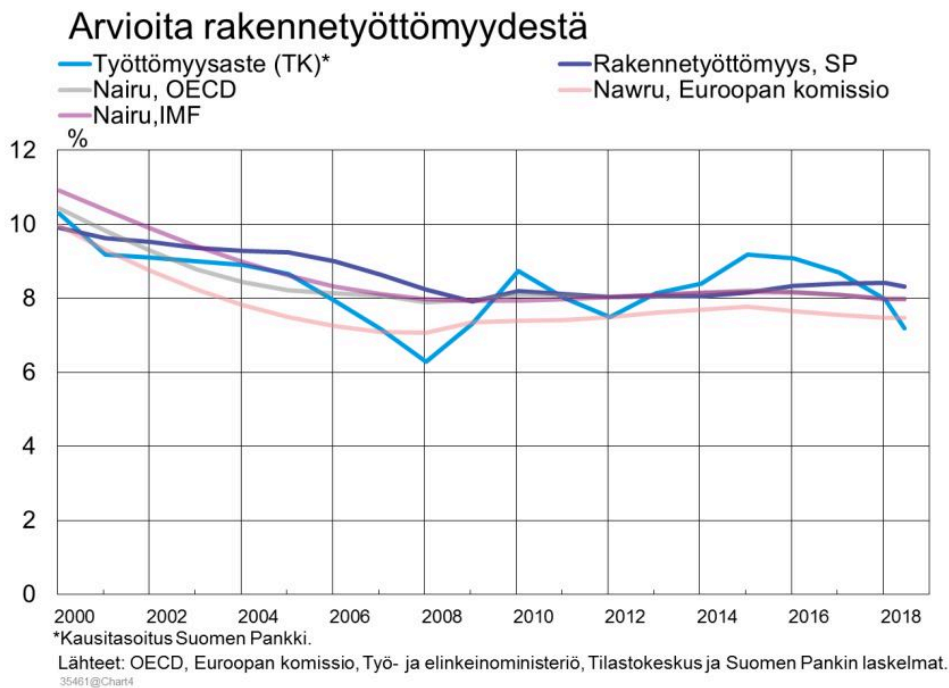
Talusteoriasta johdettavien rakennetyöttömyyskäsitteiden lisäksi Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) julkaisee tilastoa vaikeasti työllistyvistä työnhakijoista, jota se kutsuu rakennetyöttömyydeksi. TEM:n rakennetyöttömyys eroaa kuitenkin olennaisesti talusteoriaan perustuvasta rakennetyöttömyydestä, sillä se ei tietenkään voi olla suurempi kuin itse työttömyys (jonka osajoukko se on). Toisaalta nimenomaan pitkäaikaistyöttömät ja muut vaikeasti työllistyvät samaistetaan etenkin julkisessa keskustelussa rakennetyöttömiksi. Termin rakennetyöttömyys käyttö tilastojen vaikeasti työllistyville on tässä mielessä harhaanjohtavaa.

Rakenteellisen työttömyyden lasku antaisi taloudelle ja työllisyydelle lisää tilaa kasvaa

Jos halutaan alentaa työttömyyttä pysyvästi, on alennettava rakenteellista työttömyyttä. Monissa muissa maissa työttömyys on nykyisessä noususuhdanteessa laskenut jo alemmaksi, kuin mitä aikaisemmin on pidetty mahdollisena.⁴ Yhdeksi keskeiseksi selitykseksi on tarjottu tuottavuuden kasvuun nähden maltillisia palkankorotuksia. Niiden ansiosta yhä suurempi osa työikäisistä voidaan palkata kannattavasti. Jos reaali-palkat nousevat tuottavuuskasvua hitaammin, talousteorian mukaan työllisyys paranee.

Työvoimakustannusten nousupaineet riippuvat siitä, miten kireät työmarkkinat ovat eli miten korkea työttömyys vallitsee suhteessa avoimien työpaikkojen määrään. Tällä mittarilla Suomen työmarkkinat ovat kiristyneet huomattavasti viimeisen vuoden ajan (kuvio). Tämä on näkynyt myös yritysten kokemina ongelmina löytää sopivaa työvoimaa, kun yhtä avointa työpaikkaa kohti on yhä vähemmän työttömiä työnhakijoita.

Kuvio 2.

Samanaikaisesti nopeasti kiristyneen työmarkkinatilanteen kanssa reaali-palkat ovat Suomessa kuitenkin nousseet selvästi tuottavuutta hitaammin, mikä on ollut perusteltua kustannuskilpailukyvyn näkökulmasta. Tuottavuuden kasvun alittava reaali-työvoimakustannusten kehitys on voinut osaltaan tehdä tilaa työttömyyden alenemiselle ja

työllisyyden kasvulle. Mikäli saavutetusta palkkamaltista pidetään kiinni jatkossakin eikä anneta reaali-palkkojen nousta tuottavuutta nopeammin, niin tämän tulisi näkyä matalampana rakenteellisena työttömyytenä. Empiirisiin menetelmin arvioitu rakennetyöttömyys ei toistaiseksi ole merkittävästi alentunut, mutta vaikutus voinee näkyä vasta lähivuosien aikana. Vasta vuodenvaihteessa voimaan tulleet uudet työehtosopimukset osoittivat, ettei kilpailukyky sopimuksen kautta saavutettua palkkamalttia kompensoitu seuraavalla sopimuskierröksellä, vaan palkankorotukset muodostuivat jotakuinkin tuottavuutta ja hintoja vastaaviksi liukumat huomioiden.

Voiko viimeaikainen ripeä työttömyyden aleneminen ja työllisyyden kasvu heijastaa myös muita rakenteellisia muutoksia Suomen työmarkkinoilla? Työttömyysturvan aktiivimalli luultavasti tehostaa jonkin verran työn etsintää, mikä työmarkkinoiden etsintäteorian mukaan on työttömyyttä alentava tekijä. Mikäli aktiivimalli tehostaa työn etsintää pysyvästi, tämän tulisi näkyä matalampana rakennetyöttömyytenä. Työttömyysturvan keston lyhentäminen voi niin ikään tehostaa työn etsintää. Lisäksi se alentaa kynnispalkkaa pysyvästi, minkä tulisi periaatteessa myös näkyä matalampana rakennetyöttömyytenä. Nämä vasta hiljattain voimaan tulleet muutokset työmarkkinoilla voivat vaikuttaa rakenteelliseen työttömyyteen jatkossa, vaikka eivät vielä näy rakennetyöttömyysmittarissa.

Työmarkkinoiden tulevaan kehitykseen vaikuttaa, onko työllisyyskasvu rakenteellista vai suhdanneluontoista

Kahdenlainen skenaario on mahdollinen tästä eteenpäin. Jos viimeaikainen työllisyyskasvu heijastaa pelkästään suhdanneluontoisia tekijöitä, työmarkkinoiden kiristyminen hidastaa jatkossa työttömyyden pienenemistä ja palkkapaineet alkavat kasautua. Työttömyys palaa korkealle rakenteelliselle tasolle korkeasuhdanteen päättyessä. Jos taas viimeaikaisen työttömyyden alenemisen ja työllisyyden kasvun taustalla on myös rakenteellisia tekijöitä, joiden vaikutus ei ole vielä ehtinyt heijastua empiirisiin mittareihin, rakennetyöttömyys voi alentua ja tehdä taloudelle ja työllisyydelle tilaa kasvaa nopeasti jatkossakin. Palkkamaltilti, aktiivimalli ja työttömyysturvan keston lyhentäminen vaikuttavat talousteorian mukaan tähän suuntaan, mutta vaikutusten suuruutta tuskin pystytään edes jälkikäteen arvioimaan luotettavasti.

Asiasanat

rakennetyöttömyys, työllisyys, työmarkkinat, työttömyys